

Hüsamettin Arslan
(derleme ve tercüme)

İnsan Bilimlerine Prolegomena

Dil, Gelenek ve Yorum

Paradigma
İstanbul, Mart 2002

İnsan Bilimlerine Prolegomena *Hüsamettin A
slan*

32. Paradigma Kitabı Bilim İncelemeleri
Dizisi, 3

Bu kitabın tüm yayım hakları Paradigma
Yayınları'na aittir.

Baskı *Engin Yayıncılık*

Birinci Baskı: *İstanbul, Şubat 2002*

PARADİGMA YAYINLARI Cankurtaran
malı. Seyit Hasan sok. 12/4 Sultanahmet /
İSTANBUL TEL (0 212 638 64 46) Yayınevi
İrtibat Tel: 0 532 403 21 49

Bu derleme ve tercüme yi 18 Aralık 1914-10 Ocak 1915 tarihleri arasında yaşadığımız ve seksen bin küsur insanımızın donarak ölmesiyle sonuçlanan Sarıkamış felaketinden sonra karşılaştığımız en büyük felaket olan 17 Ağustos 1999 depreminde hayatını

kaybedenler, bu felaketin acısını yaşıyanlar adına, aynı felaketin göbeğinde bir gece vakti "Kurtar beni amca!" diye çığlıklar atan Bahar'a ve onu kurtaramadığı için çaresizlik içinde kıvrılarak ağlayan genç adama ithaf ediyorum.

Hüsamettin Arslan

İçindekiler

Birinci Bölüm: Dil / 1

1. Dil, Metafor ve Retorik
Alan D. Schrift / 1
2. Dilin Doğası
Martin Heidegger / 29
3. İnsan ve Dil
Hans-Georg Gadamer / 65
4. Gadamer: Dilin Spekülatif Yapısı
Kathleen VVright / 75
5. Varlık Düşüncesi ve İnsanlığın Diyaloğu: Heidegger ve
John D. Caputo / 99

İkinci Bölüm: Gelenek / 123

6. Tekrar ve Kinesis: Kierkegaard ve Metafiziğin Çöküşü
John D. Caputo / 125
- 1- Gelenek
Edvard Shils / 145
8. Geleneğin Vukubulması: Gadamer ve Heidegger'in
Hermeneutiği
Theodor Kisiel / 181
9. Anlamada Tarih ve Dil
Briçe R. Wachterhauser / 209
10. Heidegger ve Hermeneutiğe Dönüş
David Couzenstlay / 251

Üçüncü Bölüm: Yorum / 275

11. Yorum Üzerine
Friedrich Nietzsche / 277
12. Dilthey'da Hermeneutiğin Metafizik Arkabahçesi

Ben Vedder / 291

13. Anlama ve Yorum
Martin Heidegger / 307
14. Perspektivizm ve Yorumcu Plüralizm
Alan D. Schrift / 333
15. Heidegger ve Bilgi Problemi: Kartezyen Doğrulama Modeli
Sorgulaması
Charles B. Guignon / 367
16. Postmetafizik Bir Rasyonaliteye Doğru
John D. Caputo / 413
- İndeks / 449

Mütercimim Önsözü

Bu derlemenin adını **İnsan Bilimlerine Prolegomena** yerine "**Anlam Bilimlerine Prolegomena**" koymak isterdim.' Fakat, "anlam" ve benzeri şeyleri bilimden kapı dışarı etmeyi en yüksek değer olarak benimsemiş bir bilim anlayışının (objektivizm ya da nesnelcilik) egemen olduğu bir ülkede, bu adlandırmamın muhatapsız kalabileceğini, hatta gülünç bulunabileceğini düşündüm. Herşeye rağmen, "insan bilimleri," "sosyal bilimler," "kültür bilimleri" ve "kültürel bilimler" gibi terimler yerine **anlam bilimleri** teriminin kullanılmasının daha yerinde ve uygun olabileceğini düşünüyorum.

Bu önerim için kendimce haklı ve dikkate değer gerekçelerim de var ve elinizdeki metinde yeralan yazılarda öne sürülen düşüncelere **anlam bilimleri** terimine meşruiyet ve geçerlilik talebinde bulunan metinler olarak bakılabilir.

İnsanlar gibi kitapların da kaderleri vardır. Elinizdeki kitabın da bir kaderi var. Öncelikle belirtmeliyim ki, o, "yöntem" fikrini tartışan yöntemi ya da yöntemleri anlatan değil ve henüz bitiremediğim bir metnin jıazırlık sürecinde üzerinde kafa yorduğum bir literatürden seçerek tercüme ettiğim metinlerden oluşuyor. Kendi metnimi yazarken yararlandığım literatürün çok küçük bir kısmını da olsa yayınlamayı, öncelikle kendime karşı dürüstlük saydım. Kitaplarını yazarken, kendi metinlerine temel teşkil eden metinleri, ana dilinin mensjplanndan saklayan yazarları sevmiyorum. Çünkü bu tutum, yazara, daha önce söylenmemiş önemli fikirleri söylediği izlenimini bırakma fırsatı yaratır. Önce, bu derlemeyi lek ciltte toplamayı düşündüm, fakat bazı kaygılarla bunu yapmadım ve derlediğim ve tercüme ettiğim metinleri üçe bölerek üç cilt halinde yayınladım. Bu metinlerin kaderinin garip bir cilvesi olarak, önce yayınlanması gereken İnsan Bilimlerine Prolegomena/ Dil, Gelenek ve Yorum diğerlerinden daha sonra yayınlanıyor. Diğer ciltlerden biri, kısa bir süre önce Paradigma tarafından Retorik. Hermeneutik ve Sosyal Bilimler İnsan Bilimlerinde Retoriğe Dönüş adıyla; diğeri, Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler/ Gadamer-Habermas, Gadamer-Ricoeur, Gadamer Derrida Tartışması adıyla yayınlandı. Bu metnin

potansiyel okuyucularının, üç ayrı kitap olarak yayınlanan ve bu üç kitabın içeriğini oluşturan metinlerin tümünü okuyacaklarını ümit ediyorum.

Derleme'nin Birinci Bölüm'ü **dil** hakkındaki metinlerden oluşuyor. İnsan öncelikle, **rasyonel** bir varlık ya da akıl sahibi bir varlık değildir; insan **homo hermenia**'dır. İnsan öncelikle anlayan ve yorumlayan varlıktır. Heidegger'le Gadamer'in ısrarla belirttikleri üzere, "anlam" denilen şeye yalnızca insan sahip olabilir ve anlaşılabilir şey dildir. Anlam dildedir. İnsan öncelikle, "dili" olan ve "konuşan," dolayısıyla dinleyebilen varlıktır. Boşluğa değil, dile doğarız. İnsan atalarımızın durumunda olduğu gibi ve henüz doğmamış çocuklarımızın durumunda olacağı gibi, bizim durumumuzda da, dil biz doğmadan önce vardır. Dil anne rahmi, dil yuva, dil memlektir. Çünkü anlam ondadır. **Lebens\velt** dildir; **praksis** dildir ve akıl, deney ve gözlem, bilim ve bilim dışı dilde ikamet ederler. Yine de bu, insan ve toplum hayatındaki her şeyi bir tek faktöre, bir tek kaynağa indirgemek değildir, başka bir söyleyişle bir **monizm** türü değildir; çünkü dil daima belirsizdir ve bu belirsizlik, başta düşünme özgürlüğümüz olmak üzere, bütün özgürlüklerimizin beslendiği uçurumdur (aporia).

Aydınlanma düşüncesi "geleneğe" açılmış bir savaştı; gelenek Akıl'nın karşı kutbunda yer alıyordu ve rasyonel, objektif bilgi adına reddedilmeliydi. Batı'da olduğu gibi Türkiye'de de sosyal bilimler bu anlayışın ışığında şekillendiler ve "gelenek" bizim toplumumuzda da "muhafazakar" ideolojilerin simgesi olarak görüldü. Bilimsel düşüncenin ve düşünmenin gelenekle hiçbir olumlu ilişkisi olamazdı. Elinizdeki metnin İkinci Bölüm'ü bu düşüncenin doğru olmadığını gösteren metinlerden oluşuyor. Bilimin arkasında bilimsel düşünme gelenekleri vardır; Aydınlanma geleneğinin ken - disi, kaynağı Platona kadar geri götürülebilecek "rasyonalist" geleneğin va - risidir ve bugün çağdaş sosyal bilimler literatüründe "Aydınlanma Geleneği" terimini kullanmanın sosyal bilimler açısından hiçbir sakıncası yok.

Dil geleneklerin geleneğidir; dil diğer bütün geleneklerin anasıdır. Fakat, dil, kulağa hitabeden, söylenebilen, işitilebilen ve bu nedenle anlaşılabilen, yorumlanabilen bir şeydir. "Yorum" konusu bu derlemenin Üçüncü Bölüm'ünü oluşturuyor.

Elinizdeki kitabın içeriği konusunda, çok şey söylenebilir; fakat ben bu kısa girişte başka şeylerden söz etmek, özellikle de tercüme hakkında konuşmak ve biraz da bu kitaptaki metinlerin mütercimi (çevirmeni mi demeliydim, 'çevirmen' terimini kullanmak beni daha modern, daha derin biri haline mi dönüştürür?) ve sosyal bilimler alanında çalışan bir akademisyen olarak kendimden söz etmek istiyorum.

Benim gibi, "tercüme yapmayı" kendisine ciddi bir meşgale olarak görenlere, akademik ve entellektüel dünyamızda sık sık yapılan suçlamalardan biri, onların "özgün" metinler yazamadıkları, "özgün" fikirler yaratamadıkları için "tercüme" yaptıklarıdır. "Tercüme"yi hafife alan bu anlayışı,

entellektüel hayatımız için çok büyük bir tehlike olarak görüyorum; bu suçlamayı yapanlar, düşüncenin ve düşünmenin ülkemizdeki "bilinçsiz" düşmanlarıdır. Çünkü insan tercümeyle, başka dünyalara açılır. Tercüme

ötekiyle, farklı olanla, bize benzemeyenle diyalogdur. Büyük tarihsel entellektüel dönüşüm süreçlerinin arkabahçesinde büyük tercüme hareketleri vardır. İslam düşüncesinin sekiz ve onbirinci yüzyıllar arasındaki çiçekleni - şini ve Rönesans'ı düşünün. Tercüme bizi nisbeten homojen kendi entellektüel dünyamızdan kurtarır ve düşüncede kozmopoliteye açar. Kozmopoliteye açılmak, farklı düşüncelere ve bakış açılarına, ve söylemeye bile gerek yoktur ki, başka dillere ve dünya görüşlerine açılmaktır. Düşünce ve düşünür yalnızca kozmopolit düşünce iklimlerinde doğabilir. Düşüncenin gübresi farklılıktır; homojenite değil. Doğru, yazmadım; yazamadım, fakat tercüme yaptığım için değil, başka nedenlerle yazamadım. Birincileyin, insanın kelimenin derin anlamıyla, "yazabilmesi" için, "yazma geleneği" olan bir toplumun ürünü olması gerekir. Ben böyle bir geleneğin ürünü değilim. Yazmayı öğrenmemiz ve bunu yapabilmek için çok çaba harcamamız gerekiyor. Yazmayı öğrenmek "olmak"tır ve "olmak" dünyanın en zor işlerinden biridir. Yazma cüretinde bulundum; beceremedim. Tercümenin iyi bir yaz - mayı öğrenme okulu olabileceğini — tercümenin biricik yararı bu değildir elbette — düşündüm. İkincileyin ve birincisi kadar önemlisi, insan hayatındaki başka birçok şey gibi, yazmak, iyi yazar olmak, kayda değer düşünceler üretmek de baht ve kısmet işidir. Bahtın ve kısmetin temel özelliği, size ne zaman güleceğini önceden bilemeyeceğiniz şeyler olmalarıdır. Düşünceyi, düşünmeyi, okumayı ve yazmayı, virgülü, soru işaretini, harfi ve kelimeyi seven başka her insan gibi, ben de önemli düşüncelere imzasını atmış büyük bir yazar olmak istedim. Her çömez fizikçi adayının ütopyası Einsteini olmaktır! Nietzsche gibi yazmak isterdim. "Yazmak kelimelerle danstır!" Ben bu dansı henüz öğrenemedim. Yazmak kalemin kağıt üzerindeki mucî - zevi dansıdır. Pist hazır; fakat dansedecek kalem yok!

Edebî metin tadı veren "bilimsel" metinler yazmak isterdim. Fakat akademide, akademik yazılarda "sıfat" kullanmak, mecaza, kinayeye, teşbihe başvurmak neredeyse yasaktır; akademik yazı, retorik araçlar kullanmamalıdır. Üslup, entellektüel günahların en büyüğüdür. Çünkü, sıfatsız, üslup- süz yazı, dil figürlerini (mecaz gibi) kullanmayan yazı, aksi durumdaki yazıdan daha "objektiftir (daha bilimseldir demeliydim). Bu anlayış bize, retoriğe karşı bir retorik, üslûba karşı bir üslûp buyurur. Akademik olsun ya da olmasın, eğer bir yazıda yazarın kendisini bulamıyorsanız; o yazı okunmaya değer bir yazı değildir. Objektif bir yazı olabilir; çünkü içinde yazar yoktur, yazarın kendi tezi ve fikri, kendi kafa gerilimleri ve problemleri, kendi entellektüel duruşu, çok daha önemlisi kalbi yoktur ve o yazı bu yüzden içeriksizdir. Üslûbu, üslûpsuzluktur. Fakat, üslûbumuz başkalarından farklılığımız, üslûbumuz kişiliğimizdir. Ben hep bir tarzım, bir üslûbüm olsun düşü gördüm ve çektiç

kullanmayı hayal ettim; ve kötülüğün kol gezdiği bir güçler arenasında fırça kullanmanın lüks olabileceğini düşündüm. Kalemı çekiç olarak kullanmak istedim; akademik büyüklerimiz, bu isteğimi ve rüyamı, düşündüğüm şeyi yapmayı tasarlayan başka herkesin rüyası gibi, kuşkuyla ve düşmanlıkla karşıladılar. Yazılarımız, kişiliğimizden izler taşımamalıydı.

. Tercüme yapmak kelimelerle ve dille sevişmektir.Tercümeyi hafife almak olsa olsa, cehalet göstergesi olabilir.

"Yazmıyorsun, tercüme yapıyorsun!" nakaratının sahipleri, yabancı dil (birkaç yabancı dili) bildiklerini düşünürler ve yazılarını bildikleri bu yabancı dillerde kaleme alarak yayınladıklarında, büyük yazarlar ve akademisyenler oldukları vehmiyle yaşarlar. Ana dillerinde yazdıkları ya da yazamadıkları yazıları önemsemezler. Ana dillerini önemsemezler. Düşünce ve düşünme ustası olmanın başlıca şartının, düşünceyi ve düşünmeyi ana dilde öğrenmek olduğunu kolayca unuturlar. Akademik ve entellektüel pazar bunu gerektirir. Nietzscheci bir üslûpla dile getirmek gerekirse, düşünme kelimelerle danstır; hiç kimse ana dilinde düşünmeyi ve yazmayı öğ- renmeksiniz, yabancı bir dilde düşünme ve yazı ustası olamaz. Fakat, kendi ana dillerinde düşünmeyi ve yazmayı beceremedikleri halde yabancı dillerde yazarlar ve yazılarını "küreselleşme" ya da "kokakolanizasyon" çağının uluslararası entellektüel bit pazarlarında satışı sunduktan sonra, "yerel" meslektaşlarına caka satmaya bayılırlar. Gerçekte, yazılarının küresel pazarda da pek alıcıları yoktur; gerçekte birçok durumda yazılarını kendilerinin kaleme aldıkları da kuşkuludur. Onlar, bu yabancı dillerde yazılmış yazılarını okuduğunuzda da rahatlıkla anlayabilirsiniz ki, yazar ve akademisyen değil, yazar ve akademisyen karikatürleridir. Sözkonusu yazıları, ana dillerine tercüme etmeye bile cesaret edemezler; çünkü içleri boştur ya da tekrarın tekrarıdır. Onlar da kokakola üretmek isterler; fakat ürettikleri kokakolanın karikatürüdür.

Onlar uluslararasıdır; kütüphaneleri yoktur, yalnızca bilgisayarları ve internetleri vardır. Ve yalnızca bilgisayarları ve internetleri vardır. Kalemle dansı değil, sanal dansı bilirler. Sanal entellektüel muhabbetlere bayılırlar ve buradan bir sanal düşünceler çöplüğü doğar. Değişmeyen amaçları yeni ülkeler, yeni insanlar tanımak, yeni kongre ve iş bağlantıları kurmak, yeni ve özgür ilişkilere girmektir. Ülkeleri sıkıcıdır; kaçmak isterler ve bu yüzden ülkelerinin olmamasını tercih ederler; heryere aittirler ve bu yüzden hiçbir yere ait değildirler. En azından böyle bir vehimle yaşarlar. Yabancılar medenî ve iyidirler; hemşehriler az gelişmiş ve cüzzamlıdır.

Birinci Bölüm

Dil

Dil, Metafor ve Retorik

Alan D. Schrift

Evrensel tarih belki de çeşitli metaforların tarihinden
başka birşey değildir.

Borges

Der Philosoph in den Netzen der Sprache eingefangen.

Nietzsche

[Üçüncü Bölüm'de) dile getirildiği gibi, Michel Foucault Nietzsche'nin "dil üzerine radikal refleksiyonundan," kısmen, modern dönemi başlatan metin olarak sözeder. ¹ Kimsenin modernitenin bu karakterizasyonuna ihti - yaç duymadığı bir zamanda, Foucault, Nietzsche'nin düşüncesinin son zamanlara kadar pek dikkat çekilmemiş bulunan bir boyutunu ön plana çıkarır. Nietzsche yorumcularının birçoğu, Basel Üniversitesi'nde klâsik filoloji profesörü olarak (1869-1879) dil ve retorik hakkındaki ilk dönem çalışmasından haberdar olduğu halde, çok azı Nietzsche'nin dilin doğasıyla ilgili

---

Bu metin şu kitaptan alınmıştır: Schrift, Alan D., Nietzsche and the Question of Interpretation/Bet\veen Hermeneutics and Deconstruction, Routledge, New York and London 1990, ss. 123-143 (H. Arslan), ' Michel Foucault, The Order of Things, New York: Random House, Inc., 1973, s. 305. Samuel Ijsselling kendi Nietzsche ve metafor tartışmasında bu teze (bakınız Rhetoric and Philosophy in Conflict, translated by Paul Dunphy [The Hague: Martin Nijhoff, 1976], ss 106 vd.) Arıhur Danto'nun Nietzsche'yi çağdaş analitik felsefeyle diyaloga sokma girişiminde (bakınız Nietzsche as Philosopher [Columbia University Press, 1980], özellikle ss. 11-14 ve 83-87.) karşılık verdiği gibi karşılık verir.

gençlik dönemi vukflarının "olgunluk" dönemi denilen dönemi çalışmalarıyla bağlantısını kurmuştur.²Çoğunlukla Nietzsche'nin klâsik filolojinin akademik dünyasından kopuşunun, Nietzsche'nin projesi içinde, onu gençlik döneminin dar "araştırma" meşgalelerini, değerlerin yeniden değerlendiricisi, Ilbermensch (Üstün insan)'in ve ebedî dönüş'ün filozofu olarak çok daha "felsefi" olgunluk dönemi çalışmalarından ayıran önemli bir dönüm noktasını gösterdiği düşünülür. "Genç" ve "olgun" Nietzsche arasında yapılan bu katı ayırım, artık özel bir araştırma konusu olarak üzerinde çalışmadığı halde, yazılarının tümünde tekrar tekrar ortaya çıkan dil hakkındaki erken dönem görüşlerinin tartışılmasını gerektirir.³ Ayrıca, Nietzsche'nin dil hakkındaki görüşleri, metafiziğin ve epistemolojinin geleneksel problemleriyle ilgili çeşitli eleştirileri dil ve metaforun doğasıyla ilgili erken dönem vukflarının bazılarının sonuçları olarak sahneye çıktık - ları ölçüde, daha sonraki konularının/görüş noktalarının birçoğunu şekillendirir. Bu, Nietzsche'nin külliyatına üniform/tekbicimli bir bakış anlamına gelmez; ben ne Nietzsche'nin düşüncesinin evrime uğramadığını, analizinin daha sofistike hale gelmediğini ne de görüşlerinden bazılarının (mesela, müteakip bölümde göreceğimiz gibi, filolojinin değeriyle veya Di- onyzyan anlayışıyla ilgili görüşlerinin) değişmediğini ima etmek niyetindeyim. Fakat, felsefi projesinin evrimini teslim etmek bizi, Nietzsche'nin belirli konular üzerine düşüncelerinde bulunan süreklilik, özellikle de dilin tropolojik/mecaz kullanımıyla ilgili, normatif ve semiyotik /gösterge bilimiyle ilgili imaları hakkındaki düşüncelerinin sürekliliği karşısında kör etmemelidir. Göreceğimiz gibi, bu dil anlayışının, Nietzsche'nin, geleneksel bilgi ve hakikat arayışına

---

- Dikkate değer bir istisna Daniel Breazcalc'dir; bakınız "The VVord, the World, and Nietzsche," Philosophical Forum. Vol. VI. No. 2-3 (VVinter-Spring). ss. 301-320.

3 Nietzsche'nin dil üzerine düşüncelerinin birçoğunun kaynağı Philosophienbuch - Nietzsche'nin 1872-1875 tarihleri arasındaki notlarından oluşan bir koleksiyondur - olabilir. Bu dönemde E. Rohde'ye yazdığı 11 Haziran 1872, 21 Kasım 1872, 7 Aralık 1872 tarihli, C. von Gersdorff'a yazdığı 2 Mart 1873 tarihli ve yine E. Rohde'ye yazdığı 22 Mart 1873 tarihli mektuplar, Platon- öncesi felsefeye doğru ilerleyişindeki bir çalışmaya atıfta bulunur. Bu çalışma iki kısımdan oluşur: "Grekler'in Trajik Çağında Felsefe" olarak yayınlanan eserinin bir parçası olan bir "tarihsel" kısım ve bir "teorik" kısım. Bu "teorik" kısım için yazdığı notlardan bazıları , Musarionausgabe (Vol. VI, ss. 1 -119)'un editörlerince Philosophienbuch başlığıyla verilmiş ve bu başlık altına şu dört alt kısım yerleştirilmiştir: "Son Filozof: Filozof Sanat'la Bilgi arasındaki Kavga Üzerine Refleksiyonlar" (1872), "Kültürel Fizikçi olarak Filozof (1873), "Ahlakdışı Bir Anlamda Hakikat ve Yalanlar Üzerine" (1873), "Bilim ile Hikmet (Visdom) Arasındaki Kavga" (1875). Diğer iki koleksiyonla ("Hakikatin Pathosu Üzerine" (1872) ve "Tefekkür Üzerine Düşünceler: Zor Zamanlarda Felsefe" (1873)) birlikte bu notlar, Daniel Breazcalc tarafından Philosophy and Truth (Atlantic Highlands, N. J. : Humanities Press, 1979) adıyla derlenip tercüme edilerek yayınlanmıştır. Referansta bulunmayı kolaylaştırmak için bu çalışmalardan yapılan iktibaslar şu şekilde düzenlenmiştir: Musarionausgabe'nin sayfalarına atıf: mümkün olduğunda, Colli ve Montinari'nin Kritische Gesamtausgabe'nin fragmanlarına atıf; Breazcalc tercümesinin paragraf numaralarının izlediği bölüm başlığı.

yönelik çok daha keskin ve polemik içerikli karşı- doktrinlerinin bazılarını anlamakta temel önemi haizdir.

Nietzsche incelememize başlamadan önce, elinizdeki çalışmanın bu ve bunu müteakip bölümlerinde Nietzsche'nin yayınlanmamış yazılarını kullanımımı tartışmak amacıyla, bir an için konu dışına çıkmama izin verin. Ne Philosophenbuch'da toplanan yorumları ne de Güç Tutkusu/Güce Tutku (The Will to Power) adı altında toplanan yorumları Nietzsche tarafından yayınlanmıştır ve bu metinler Nietzsche külliyyatı içinde, yayınlanmış metinlerin elde ettikleri statüyle eşit statüye sahip metinler değildir. Yine de ben, çeşitli nedenlerle bu yazılara dikkat çekmeyi yararlı buluyorum. Birincileyin, yayınlanmamış çalışmalarından (sözün gelişi, "Ahlakdışı bir Anlamda Hakikat ve Yalanlar Üzerine" denemesi) alınan çeşitli pasajlar, Nietzsche tarafından yayınlanmış olsun olmasın, bana öyle geliyor ki çok daha fazla eleştirel ilgi topladığı için, Nietzsche'nin külliyyatının de facto parçası haline geldiler. İkincileyin, yayınlanmamış notlarından birçoğu Nietzsche'nin düşünme-deneylerini yansıttıkları için ve düşünme deneyleri olarak, sonunda onları yayınlamama kararı verse de veya onları asla yayınlamama kararı verse de, ciddiye aldığı alternatif bakış açıları sağladılar. Ve üçüncüyle, yorum hakkında Nietzscheci bazı öneriler geliştirdiğim için, Nietzsche'nin kendisinin bu kaygılarla yapmadığı her- hangi birşeyin ötesine geçmek niyetindeyim. O formel olarak bir yorum yöntemi geliştirme işine girişmedi; fakat ben, yayınlanmış olsun olmasın, yorumlarından bazılarının, bu görevi yerine getirmede bize yardım edebileceğini öne süreceğim. İktibas ettiğim yayınlanmamış notlarının, Heidegger- 'in düşünüyor görüldüğü gibi, Nietzsche'nin yayınlanmış eserlerinin arkasındaki "hakikati" ifşa edeceğine inanmıyorum. Üstelik, herhangi bir şekilde, Nietzsche'ye atfedilen, fakat aslında edebî varislerince oluşturulan bu metinlerde - Philosophenbuch ve The Will to Power - geliştirdiği - len "argümana" bağlı da değilim. Colli ve Montinari'nin Kritische Gesamtausgabe'sinin yayınlanışından bu yana, filolojik deliller apaçık biçimde Nietzsche'nin tasarımı olmaksızın yayınlanan bu kitaplardaki notların düzenini sergilerler. Dolayısıyla bu çalışmalar Nietzsche'nin külliyyatında, Nietzsche'nin yayınlanmamış Nachlass'ının bir parçası olarak sahip olmak dışında hiçbir imtiyazlı yerlerinin bulunmaması gerekir. Fakat, bu metinlerdeki notların düzeni Nietzsche'ye ait değilse de, yine de bu notların kendileri Nietzsche'nin kaleminden çıkmışlardır ve bir sonuç olarak ben on - ların yayınlanmış metinlerinde sahneye çıkan çeşitli temalara eklenebile-

çeklerine, Nietzsche hakkında değil, yoruma Nietzscheci bir yaklaşımın geliştirilmesinde kullanılacaklarına inanıyorum.

Başlangıçtan itibaren Nietzsche dilin doğasıyla ilgili incelemelerini, bilgi arayışımızın kendisini "metafor oluşturmaya [Trieb zur Metapherbildung] yönelik [...] temel insanî güdü"de temellendirdiği için, felsefî hakikat ve bilgi

iddialarını dömistifike etmeye yöneltir (MA, VI, s. 88; KGW, III, 2: s. 381; OTL, 2). 4 Bu, insan bilgisinin yalnızca dil vasıtasıyla mümkün olabileceği anlamına gelir ve Nietzsche'ye göre, dil kendisini insanî varlıkların metafor yaratma kapasitesinde temellenen birşey olarak ifşa eder. Nietzsche'nin konununun merkezinde, dilin kavramlarına ve tem - silî/temsîl edici doğasına felsefî inanca yönelttiği eleştirisi vardır. Felsefe geleneksel olarak bilgiyi gerçekliğin temsilleri olarak kavramlar (kelimeler) yardımıyla bu gerçekliği yansıtan birşey olarak kavradığı halde, Nietzsche, "zihnin aslî güçlerini başka türlü göstermede [dissimulation] ifşa ettiğini" öne sürer (MA, VI, s. 76; KGW, III, 2: s. 370; OTL, 1). Bu başka türlü göstermenin başlıca örneği adlandırma sürecidir: felsefenin kendisi, der Nietzsche, terminolojisinin (nomenclature) yasalaştırılmasıyla başlar (krş. PTAG", 3: "ein Namegeben ist mit [Philosophie] verbunden."). Bu adlandırma süreci, sunî bir farklılaştırma, tasnif etme ve dizayn etme sürecinin sonucu olarak görülen kavramları doğurur (krş. KGW, III: 3[15]: "Ein gemerktes Symbol ist immer ein Begriff: man begreift, was man bezeichnen und unterscheiden kann."). Adlandırmada, en fazla benzer olan şey, aynı adı benzer olan şeye bahşetme dolayısıyla özdeş birşey olarak tasarlanır (bakınız KGVV, III, 4: 30 [30]; PHT " 47). İşte bu anlamdadır ki "bilgi," birbirine benzer olan şeylerin hızlı sınıflandırması ve kategorizasyonu olarak ortaya çıkar (MA, VI, s. 49; KGVV, 111,4: 19(179); P"5\ 131) ve kavramların oluşumu eşit olmayan şeylerin eşitlenmesidir. Dil bu yüzden bir temsil aracı değildir; çünkü nihaî noktada temsil edilebilecek hiçbir şey yoktur:

Kısaltmalarla yapılan bu atıfların açıklmaları şöyledir: MA = Neitzsches Gesammelte Werke (Musarionausgabe). KGVV = Nietzsches Werke, Kritische Gesamtausgabe. Giorgio Colli ile Mazzino Monlinari tarafından editc edilmiştir. OTL = "On Truth and Lies in an Extramoral Sense" (Ueber Wahrheit und Lüge im aussermoralischen Sinne), 1873. [Bu bilgileri, yazıyı aldığım kitabın yazarının kitabının başında verdiği bilgilerden yararlanarak ilave ettim. H. Arslan]

5 PTAG= "Philosophy in the Tragic Age of the Greeks" (Die Philosophie in tragischen Zeitalter der Griechen), 1873 (H. Arslan). ' PHT= "Thoughts on the Mediations: Philosophy in Hard Times" (Gedanken zu der

Metafor, Dil ve Retorik 7